

Az uzsonnakávé befűtése és a kávéházak

= A rendelet hibái

(Saját tudósítónktól.) A Magyarország nemrégiben megírta, hogy a közéleti hivatal elnökének intézkedésére a székesfőváros tanácsa által kiadott rendelet, mely a kávéházakban és cukrászdákban a délutáni órákban a tejeskávé kiszolgáltatását betiltja, minden tekintetben hibás, a közönség érdekeit nem szolgálja megfelelően és módot nyújt a fűszer- és gyarmatáru kereskedők újabb uzsorájára. Rendelet a tegnapi napon lépett életbe és az első délután minden tekintetben igazolta lapunk álláspontját.

A kávéházak közönsége a délutáni órákban láthatóan megcsappant, a rendes törzsközönség fele sem tért be szokásos uzsonnázó helyeire, aki pedig fogyasztott, az elszomorodva konstata, hogy uzsonnája kétszer, sőt háromszor olyan összegbe került, mint a rendelet életbe lépte előtt. Kisebb és nagyobb kávéházakban kivétel nélkül egy koronába kerül most egy csésze tea, a kis csokoládé adagja szintén egy korona, a nagy csokoládé 1 korona 60 fillér, a csésze kakaó ára pedig 1 korona 40, 1 korona 60 fillérbe kerül. Ezek az árak, tekintve, hogy a tea, csokoládé és kakaó mind vízzel készül és tápértéke hasonlíthatatlanul kisebb, mint a tejeskávéé, valóságos uzsoraárak, amelyekért azonban aligha okozhatók a kávéások. Még életbe sem lépett az uzsonnakávé-tilalom, a fűszer- és gyarmatáru nagykereskedők ötven-től egészen száz percentig emelték a tea, csokoládé és kakaó árát és ha a kávéás nem akar lemondani a rendes polgári hasznáról, akkor — mint lelkiismeretes számítások után konstata, — olcsóbban nem is szolgálhatja ki megcsappant számu vendégeit.

A cukrászdák a tejeskávé pótló uzsonna árát egész indokolatlanul sokkalta magasabbra szabták, mint a kávéházak, közepes cukrászdákban a csésze csokoládé és a kakaó ára természetesen nélkül 1.80 kerül, a tea pedig 1.40, 1.60 fillérbe. Tekintve a cukrászdákban szokásos magasabb bóravalókat, a drágább süteményeket, egy egészen egyszerű polgári uzsonna közepes cukrászdában föltétlenül több kerül két koronánál.

A rendeletnek e hibáit meg tudnók bocsátani, ha

sikerülne, néhány ezer liter tejet megtakarítani és a szegény néposztály s a gyermekek táplálására fordítani. Azonban erről — már az első nap tapasztalatai kétségtelesen bizonyítják, — szó sincsen, míg a közéleti hivatal a rendeletet alapos revízió alá nem veszi és hiányosságait meg nem szünteti. A rendelet szerint az uzsonnatilalom nem vonatkozik a vendéglőkre és a kávéházakra s már az első napon a kávéházból kimaradó közönség százával tödült ezekre a helyekre, — szóval a kávéházból elűldözött közönség a vendéglőkbe és kávéházakba fogyaszta el azt a tejet, illetve tejeskávét, melyet a közéleti hivatal a gyermekek számára akar megtakarítani. — Szolgálhatunk néhány eklatáns példával: — Az Astória-szálló ragyogó termei, melyek máskor a délutáni órákban csak ünnepnapokon teltek meg, ezúttal zsúfolva voltak a belvárosi kávéházak közönségével. A duna-utcai Klotild-vendéglő már az első napon berendezkedett uzsonnakávé kiszolgáltatására és tele volt vigan kávézó hölgyekkel és urakkal. A kávéházakban egyszerre nagy üzemekké híztak föl a kávéházak rovására: a Berliini téren egy kávéház, mely azelőtt napi harminc liter tejet fogyasztott, a tegnapi délutánon kétszáznyolcvan liter tejet szolgáltatott és megszorodott közönségének. Egy kötö-

utcai kávéházban a napi tíz liter tej helyett tegnap kilencvenöt literet szolgáltat ki és — miután a kávéházaknak kalácsot is szabad sütniök — csak a tejeskalács sütéséhez előző nap nyolc liter tejet használt fel.

Ilyenformán tehát a közéleti hivatal rendelkezése

nem eredményezett egyebet, mint hogy indokolatlanul elvette a kávéházak törzspublikumának nagy részét és odaajándékozta a hirtelen kávéházzá vedlett kávéházaknak és café-restaurantoknak. Természetes, hogy ebbe az igazságtalan és téves intézkedésbe a kávéások ipartestülete nem nyugszik bele és legközelebbi közgyűlésén, melyet már össze is hívott, követelni fogja, hogy a rendszabályokat, me-

A magyar Stradivárius

Tóth János hegedűkészítő művész műhelyében

A hegedűkészítés nagymesterének, a tizenhetedik században élő Stradivariusnak titkáról sokféle legenda él a köztudatban. Ezek a legendák többek között azt vallják, hogy az olasz mester hegedűinek azért van olyan csodálatos hangja, mert annak a víznek, amelyen a hegedűhöz szükséges fát szállították, varázsereje volt s állítólag ez a varázserő hatolt be szállítás közben Stradivarius fáiba. Azt is mondják, hogy mesteri munkájának titka, hegedűjének fényezésében rejlik. Ez szerint Stradivarius preparált fényezést használt, mely idővel állítólag zománcosodott s ez a megzománcosodott fényezés adta meg hegedűinek egyenletes, tönör, könnyűszólamu hangját.

Ezek a különféle legendák leginkább azért keletkeztek, mert Stradivarius mesteri munkáját, halála óta senki sem szárnyaltta túl. Utána jött ugyan egy nagy mester, Guarnerius József (del gesù), aki szintén Cremonában élt, de hegedűinek értéke nem érte utól Stradivarius hegedűit. Azután még több iskola keletkezett. Így: a napolyi iskola, 1600—1800-ban, ennek mesterei Grancino, Testore, Gugliano, — a firenzei és a velencei iskola, 1680—1760-ban, Montaguana, Dominik és Seraphinus Sanctus, nemkülönben a római és bolognai mesterek: Gabrieli, Anselmo és Tononi, akiknek hegedűi Stradivarius után a legkiválóbb helyet foglalják el a hegedű történetében.

Amilyen gyönyörű multja van a hegedűkészítés művészetének, olyan szomorú jövő áll előtte, mert a lelkiismeretlen üzletpolitika, a régi hegedűkkel való kereskedelem busás jövedelme, teljesen elnyomta a hegedűkészítés művészetének kifejlődését. Egy-egy „Stradivariusért” negyven-, ötvézer frankot, sőt többet is adnak, „Guarneriusért” husz-, harmincezeret, míg a többi régi olasz hegedűért szintén a legnagyobb szívességgel fizetik meg a horrorilisan magas árakat, csak azért, mert a kitünő üzletpolitika igyekszik alaposan kikapni azt a hosszú idők óta uralkodó téves hitet, hogy „csak a régi hegedű kiváló” az ujat előbb „ki kell játszani”, s majd csak azután, hosszú évtizedek, esetleg évszázadok után válik belőlük mesterhegedű.

Ennek a téves hitnek azután hosszú életet biztosított a hegedűkereskedelem, ugyanarra, hogy bár Stradivarius kora óta, ujabban is akadtak tehetséges hegedűmesterek, akik valóban mesteri munkájukkal rácafoltak erre, de sehogy sem tudtak érvényre jutni. Így él most Budapesten egy igen érdekes magyar ember, a magyarkanizsai születésű Tóth János, aki a legnagyobb csendben szerényen foglalkozik a hegedűkészítés művészetével. Alig ismerik a nevét, mely csak az igazi művészi körökben került forgalomba az utóbbi időben. Megtudták ugyanis, hogy Tóth mes-

lyek a kávéásokat sujtják, vagy vonják vissza, vagy pedig terjesszék ki a kávéházakra és a kávéházakká alakult vendéglőkre is.

A közéleti hivatalnak, illetve székesfővárosi tanácsnak a kibocsátott, teljesen hibás, rendeletét a tapasztalatok alapján revízió alá kell, mert semmi értelme sincs, hogy a cél: a tej megtakarításának elérése nélkül okatlanul sujtják a kávéházakat, a közönséget és indokolatlan, nagy haszonhoz juttassák a kevés befektetéssel dolgozó kávéházakat, kis cukrászdákat és vendéglőket, amelyek a rendelet előtti időben is éppen elég haszonhoz jutottak.

(—k.)

ter „boszorkány könyháján” olyan hegedűk készülnek, amelyek utóérték a varázslatos Stradivarius hegedűk tökéletes hangját. Ezeket a hegedűket nem bocsátja áruba az érdekes magyar ember, aki hivatottságnak, művészetnek tekinti a hegedűkészítés tudását s a világgért sem profanizálná azt az ipari kalmárokodással. Ezért nem is vergődött hírnévre az ő szerény, kis műhelye, ahol csodájára járnak a legkiválóbb s a legnagyobb muzsikások. A mi figyelmünket Kresz Géza, a külföldön is ismert, kiváló hegedűművész hívta fel az érdekes emberre, akit ma, a művészzsel együtt felkerestünk Kossuth Lajos-utcai műhelyében. Már a megjelenésében van valami tagadhatatlan érdekesség s műhelyének milióje is arra vall, hogy a nagy csöndességben, titokban dolgozó ember szívvel-lelékkel adja át magát a hegedűkészítés művészetének.

Hogy ott voltunk nála, nyomban be is mutatott a magyar Stradivariusokból egy párat. Ezeknek fényezését abszolúte nem imitálja, hogy a régi zománc színében tüntesse fel munkáit.

— Nem az a hegedű jó kérem, amelyik öreg, hanem amelyiket újkorában hivatottsággal készített el a mester, — mondja nekünk. — Mert hivatottság, művészet kell ehhez is, — folytatja — nem pedig nagyképűködés, melylyel az üzletpolitikusok élnek. Szeretném megmenteni a hegedűkészítés művészetét attól a szerencsétlen, ferde felfogástól, amely már évszázadok óta uralkodik azok előtt, akik nincsenek tisztában a hegedűkészítés művészetével. Azt szeretném elérni, hogy magát a hegedűt újra abba a régi, igazi megvilágításba helyezték, amely a hegedűkészítés nagymesterei: Stradivarius és Guarneri korában állott.

Es Tóth mester valósággal belemélyed a beszélgetésbe:

— Minden tehetség, saját egyéniségén alkotja műveit, ne tartson szerénytelennek, ha azt mondom, a mesterségemben magam talpán járok s igenis, hivatottságot érzek magamban, hogy a mesterségemet igazi művelésben mutassam be, hogy a sok ferde nézetet megtörjem, mely ha még tovább tart, a hegedűkészítés művészetét teljesen kiirtja.

— Azt mondják, hogy a hegedű, minél öregebb, annál jobb, hogy a hang a lakk titkában, a hegedű alakjában és a fa megválasztásában rejlik, pedig a hegedűben a hang kiválósága egyesegyedül a belső művészi kidolgozástól függ, ehhez pedig kötelező a tehetség és hivatottság. Igaz, hogy a hegedű „gerenda” nélkül nem szólhat, de, ha bármilyen gerendát is alkalmaznak egy művészileg ki nem dolgozott hegedűre, abban kiváló hang sohasem lesz. Így, lehet a hangalkotásra alkalmas kiváló fa, hiszen sokan készítettek már régi, évszázados fából hegedűket, abban a hitben, hogy öreg hangot varázsoljanak munkájukba, ha a mester nem volt arra hivatott, csak olyan kontármunka volt az, mint a kereskedők száz és száz forgalomban levő silány tá-

Kolmánya. Stradivárius hegedűi sem azért jók, mert régiék s mert a legendák zöme tapad rájuk, hanem azért, mert Stradivárius hívatottságból, öntudatlanul alkotta azokat, s azok már n j korukban is kiválóak voltak.

Az elébünk tett hegedűkből Kresz Géza állá alá emel egyet és eljátssza előttünk Bach «Chaconne»-ját. Az első vonó érintésnél lágyan csendül fel a hang, majd tömör, könnyűsólamu, világos tónusokban hatja át a kis műhely akusztikáját. Tóth mester lehunyt szemekkel hallgatja a művész játékát, mely után felkérjük Kresz Gézát, játszania el ugyanezt az előttünk levő tizenhétcezer frankos Guarnerius-hegedűn.

És valóban a jelenlevő hozzáértő muzsikus társasággal megállapíthatjuk Tóth mester állításának igazát: a hegedűnél a vékony fácska uj korában sokkal nagyobb rezonáló képességgel rendelkezik, mint évszázadok múlva. A fa, már évtizedeken felül korhad, melynek nyomása alatt a hang lassan-lassan elveszti egyenletes kiválóságát.

Tóth mester büszke volt a maga igazára s szeretettel rakosgatta vissza szekrényébe a magyar Stradiváriusokat s közben elmondotta, hogy Teréz nevű 15 esztendőös leánykájában is nagy hívatottságot fedezett fel a hegedűkészítés művészetére. A leányka, aki maga is kitünően hegedül és zongorázik, máris Tóth mester szerény műhelyében dolgozik és készít önállóan hegedűket s ha Stradiváriusokat nem is tud alkotni, de ő eddig a világ legelső és egyetlen női hegedűkészítője.

Tóth János magyar „Stradivárius“-ából több magyar művész birtokában is van egy-egy, míg a nagy Ysayenek most készít egy ilyen a magyar mester, akinek őszinte szívvel kívánjuk lelkes törekvésének érvényesülését, mellyel meg akarja menteni a hegedűkészítés művészetét.

Kovács Lydia.